

<http://www.laboratoriumkultury.us.edu.pl>

tytuł artykułu:

Bronisław Malinowski – nauczyciel przyszłych badaczy

autor / autorzy:

Paulina Miśkiewicz

źródło:

„Laboratorium Kultury” 2 (2013), s. 174–194

wersja pdf:

http://www.laboratoriumkultury.us.edu.pl/pdf/LK-2013-7_miskiewicz.pdf

afiliacja autora / autorów:

Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Filologiczny, Instytut Nauk o Kulturze i Studiów Interdyscyplinarnych, Zakład Teorii i Historii Kultury

słowa kluczowe:

dydaktyka, retoryka, edukacja antropologiczna, Bronisław Malinowski

abstrakt:

(na końcu artykułu)

article title:

Bronisław Malinowski – teacher of future researchers

author / authors:

Paulina Miśkiewicz

source:

„Laboratorium Kultury” 2 (2013), pp. 174–194

pdf version:

http://www.laboratoriumkultury.us.edu.pl/pdf/LK-2013-7_miskiewicz.pdf

institutional affiliation:

University of Silesia, Faculty of Philology, Institute of Cultural Studies,
Department of Theory and History of Culture

keywords:

didactics, rhetoric, anthropological education, Bronisław Malinowski

summary:

(at the end of the article)

Paulina Miśkiewicz

Studentka kulturoznawstwa UŚ

(specjalność: teoria i historia kultury).

Interesuje się przejawami hiperrealności w Stanach Zjednoczonych i historią kultury śląskich miast.

Bronisław Malinowski – nauczyciel przyszłych badaczy

A zatem zarówno pod względem charakteru jak i wykształcenia w wymowie jak najwybitniejszy powinien być ten człowiek, który na wzór Homerowego Fojniksa ma uczyć słowa i czynu.

Marek Fabiusz Kwintylian, *Kształcenie mówcy*¹

Treść *Argonautów zachodniego Pacyfiku* pozwala czytelnikowi poznać rytuały, działania związane z systemem *kula*, rodzaj mentalności tubylców i szczegóły życia codziennego mieszkańców Wysp Trobriandzkich. Bronisław Malinowski nie skupił się jednak tylko na przekazaniu informacji uzyskanych w czasie swojego pobytu w Oceanii, ale też dokładnie opisał sposób, w jaki te informacje zebrał. Zwracając się bezpośrednio do hipotetycznego odbiorcy, instruował, jak należy się zachowywać, prowadzić badania i zapisywać dane etnograficzne podczas wyprawy. Wskazywał błędy, których nie należy popełniać oraz podsuwał pomysły, jak tych błędów uniknąć. Retoryczne określenia miały kształtować

¹ Marek Fabiusz Kwintylian, *Kształcenie mówcy*, przeł. M. Brożek, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2002, s. 173.

przyszłych badaczy terenowych. Grażyna Kubica we wstępie do najnowszego polskiego wydania *Argonautów...* przywołuje antropologów, którzy po wielu latach od pierwszej edycji tej pracy, nadal prowadzą swoje badania inspirując się metodami, wskazówkami i przestrogiami Malinowskiego². W tym artykule, na podstawie wyrażen dydaktycznych³ znajdujących się w rozdziale *Introduction. The subject, method and scope of this inquiry*⁴, postaram się przybliżyć charakterystyczny dla autora *Ogrodów koralowych i ich magii* sposób przekazywania wiedzy.

Tekst słynnego *Wprowadzenia* jest sformułowany w taki sposób, że podczas czytania go mam wrażenie jakbym znajdowała się na konwersatorium, w trakcie którego prowadzący ciągle zachęca studentów do dyskusji, zadaje pytania i nie pozwala biernie podchodzić do tematu zajęć. Dalsze rozdziały również zawierają bezpośrednie zwroty do odbiorcy, lecz bardziej przypominają formę pełen dygresji wykład, niż dynamiczne zajęcia, których podstawą, moim zdaniem, mogłoby być *Wprowadzenie*⁵. Ten dydaktyczny aspekt tekstu postaram się uwytklić za pomocą narzędzi strukturalistycznych. W tabelach zawrę większość wypowiedzi, które kojarzą się z nauczaniem, stronę na której się znajdują oraz ich umiejscowienie w tekście. Postaram się również określić treść, której dotyczą konkretne zwroty i omówić sposób przekazania informacji. Moja analiza nie ma być jedynie statystycznym zobrazowaniem tekstu, jej celem jest również dookreślenie, które informacje Bronisław Malinowski zaznaczył jako te najbardziej warte przekazania czytelnikom.

Część wypowiedzi, które umieszczam w tabelach nie zawiera zwrotów retorycznych kojarzących się z uczeniem, lecz pośrednio wskazuje na sposoby działania etnologa poprzez przykłady lub konkretne instrukcje. Cytaty zawarte w zestawieniu zwykle są merytorycznymi całościami, „motywami”, które po rozłożeniu na mniejsze części nie miałyby wartości naukowej bez dalszej partii tekstu lub przynajmniej poczynionych do danego fragmentu uwag. Czasami pojawiają się jednak niepełne wyrażenia. W takich przypadkach w kolumnie „Treść i uwagi” staram się dookreślić brakujący kontekst. Pojęcie „motywu”, podobnie jak Władimir Propp, zapożyczyłam od Aleksandra Wiesiołowskiego,

² G. Kubica, *Argonauci, Triobrandy i kula z perspektywy stulecia*, w: B. Malinowski, *Argonauci z zachodniego Pacyfiku. Relacje o poczynaniach i przygodach krajowców z Nowej Gwinei*, przeł. B. Olszewska-Dyoniziak, S. Szykiewicz, przekł. opracował i posł. opatrzył A. Waligórski, PWN, Warszawa 2005, s. XX.

³ Za wyrażenia dydaktyczne uznaję wypowiedzi, które mają na celu instruowanie czytelnika, przekazanie wskazówek lub przestrogi.

⁴ B. Malinowski, *Argonauts of the Western Pacific. An account of native enterprise and adventures in the Archipelagoes of Melanesian New Guinea*, George Routledge & Sons, Ltd., London 1932.

⁵ Dla ułatwienia odczytu będę czasami używała polskich określeń zaczerpniętych z: B. Malinowski, *Argonauci...*

który uważał, że jest to nierozkładalna na mniejsze części logiczna jednostka narracji⁶, ponieważ jednak analizuję inny typ tekstu i poszczególne elementy wskazuję w oparciu o inne wyznaczniki, „motyw” traktuję tylko jako ogólną jednostkę strukturyzacji tekstu.

Dzielię wybrane cytaty na dwie tabele; w pierwszej znajdują się pozytywne wypowiedzi dydaktyczne, czyli takie, które są wyliczeniem zasad zachowania, instrukcją metodologiczną lub przykładem prawidłowego działania badacza⁷; w drugiej znajduje się tylko kilka fragmentów, które ilustrują niewłaściwe podejście etnologa do procesu zbierania i klasyfikowania danych⁸. Często zdarza się, że wypowiedzi dydaktyczne wypisane w tabeli są wyrwane z kontekstu, dlatego, jeżeli tak się dzieje, w kolumnie „Treść i uwagi” staram się skrótowo przedstawić zawartość merytoryczną, do której się odnoszą. Dokładnie podaję strony i umiejscowienie danych fragmentów, aby móc określić ich częstotliwość, następowanie po sobie a także pewne prawidłowości budowy tekstu. Tabela nr 1 i Tabela nr 2 zamieszczone są na końcu artykułu.

Bronisław Malinowski chce nam podpowiedzieć jak przejść przez kolejne etapy uczenia się. Można w tym przypadku wskazać kolejno: konwencjonalne uczenie się zachowawcze, przerywane szokami, a potem uczenie się innowacyjne⁹. Każdy człowiek i każde społeczeństwo przechodzą przez podane powyżej etapy. Pierwszy z nich, moim zdaniem, jest charakterystyczny dla życia w otoczeniu, które się zna. Jak podają autorzy publikacji pod tytułem *Uczyć się – bez granic*, zachowawcze przyswajane wiedzy to:

[...] nabywanie ustalonych światopoglądów, metod i reguł, pozwalających postępować w obliczu sytuacji znanych i powtarzalnych. Zwiększa ono zdolność rozwiązywania danych problemów. Ten właśnie typ uczenia służy utrzymaniu istniejącego systemu lub ustanowionego sposobu życia¹⁰.

⁶ Koncepcję motywów zawarł Aleksander Wiesiołowski w pracy *Poetika sjużetow* z roku 1913. Por. W. Propp, *Morfologia bajki*, przeł. W. Wojtyga-Zagórska, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1976, s. 48.

⁷ W dalszej analizie będę je oznaczała symbolem WD(+). Do tego oznaczenia zwykle dodany zostanie numer przypisany konkretnemu fragmentowi w tabeli np. WD(+) 17.

⁸ Wypowiedzi dydaktyczne negatywne będą oznaczane symbolem WD(-); dalej zostanie dodany numer konkretnego fragmentu np. WD(-) 3.

⁹ J.W. Botkin, M. Elmandjra, M. Malitza, *Uczyć się – bez granic. Jak zawrzeć „lukę ludzką”?*, przeł. M. Kukliński, PWN, Warszawa 1982, s. 64.

¹⁰ Tamże, s. 53.

Jeśli przyjmiemy, że zachowawcze przyswajanie wiedzy jest pierwszym i naturalnym sposobem uczenia się regulującym działania w znanych jednostce okolicznościach i może być zmienione tylko przez pewnego rodzaju szok, to analogicznie wyglądałaby sytuacja osoby przybywającej na nieznaną wyspę, której mieszkańcy są zanurzeni w innej niż badacz kulturze. W pierwszym momencie taka osoba będzie próbowała posługiwać się wzorami zachowania wykształconymi w rodzimych warunkach; innymi słowy, wyuczonymi regułami. Jednak kontakt z tubylcami spowoduje szok kulturowy, który postawi antropologa przed alternatywą: wrócić do domu albo rozpocząć innowacyjne uczenie się. Badacz będzie musiał na zasadzie prób i błędów przystosowywać się do nowego otoczenia oraz przewidywać, jakie zachowania mogą mu pomóc nie tylko przetrwać w nowej rzeczywistości, ale przede wszystkim ułatwić jej poznanie w procesie badań terenowych. W pracy *Uczyć się – bez granic* takie zachowanie określa się jako antycypację: „[...] dokonanie wyboru wydarzeń pożądaných i doprowadzenie do tego, aby do nich doszło, odwrócenie wydarzeń niepożądanych lub grożących katastrofą oraz tworzenie nowych wariantów działania”¹¹.

Sądzę, że Bronisław Malinowski chce hipotetycznych naśladowców ustrzec przed niekontrolowanym przechodzeniem z jednego etapu uczenia się na drugi podczas prowadzenia badań, dlatego bezpośrednio opisuje sposoby zachowania się pośród tubylców, wyjaśnia jak poradzić sobie z różnicami kulturowymi. Robi to na dwa sposoby. Pierwszym z nich jest przekazywanie konkretnych instrukcji. Przykładem mogą być: WD(+) 7., WD(+) 12., WD(+) 19., WD(+) 26. i WD(+) 31. Wypowiedź dydaktyczna (+) 7 instruuje, co badacz powinien zrobić, kiedy będzie zmęczony pracą wśród obcych kulturowo plemion; gdy poczuje się samotny, jako jedyna osoba z innym niż reszta towarzyszy bagażem kulturowym. WD(+) 12., WD(+) 19. i WD(+) 31. są uwagami metodologicznymi, jednak można dowiedzieć się z nich również, w jaki sposób rozmawiać z tubylcami, jak wtopić się w życie wioski oraz jak bardzo ważna jest znajomość języka, którym mówią badani. Ostatnia z wymienionych przeze mnie wypowiedzi jest wskazówką dotyczącą urozmaicania współżycia ze społecznością poprzez uczestnictwo w ceremoniach i zabawach nie tylko na prawach obserwatora.

Drugim sposobem przekazania wiedzy mającej ułatwić przyszłym badaczom działanie jest podawanie barwnych przykładów w formie krótkich narracji i opisów. Na samym początku *Wprowadzenia* Malinowski prosi czytelnika

¹¹ Tamże, s. 58.

o wyobrażenie sobie pewnych sytuacji, w których sam się znalazł, w dalszej części pokazuje, jak w pierwszych dniach pobytu na Trobriandach przeżywał szok kulturowy, który nie ominął nawet jego, mimo że był teoretycznie przygotowany do spotkania z tamtejszą rzeczywistością.

Zrozumieć polecenia, zdania czy podane informacje możemy tylko wtedy, gdy będziemy znali kontekst każdej części komunikatu. Bez poznania sensu nie będziemy mogli go wykorzystać w żaden praktyczny sposób¹². Zatem opowieści Malinowskiego, dygresje i plastyczne przykłady z życia mają pomóc nam zbudować tło potrzebne do tego, aby nauczanie było skuteczne.

Według Jamesa W. Botkina jedni dokonują odkryć, a inni odkrycia te przyśwajają, wykorzystują i wprowadzają w obieg¹³. Z powyższej tezy można wywnioskować, że osoba, która odkrywa i przekazuje zdobyte informacje musi być kompetentna i odpowiednio przygotowana, żeby nie wywoływać nieporozumień wśród studentów i naśladowców. Kwintylian tak dookreśla ten, wydawałoby się, oczywisty, wniosek:

O tzw. pedagogach o tyle więcej, że albo muszą mieć należyte wykształcenie, i chciałbym, żeby to było tutaj najważniejszą troską, albo jeżeli im brak tego wykształcenia, powinni sobie z tego zdawać sprawę. Nie ma nic gorszego nad ludzi, którzy niewiele co postąpili w nauce poza wstępne wiadomości, a już nabrali o sobie fałszywego przekonania, że są uczonymi!¹⁴

Badacz Trobriandów bardzo często podkreśla konieczność antropologicznego wykształcenia osoby, która zabiera się za pracę nad określoną grupą etniczną lub kulturą ludzi zamieszkujących nieznaną Europejczykowi wyspę. Zwykle zapisuje słowo *Ethnographer* z dużej litery, tym samym podkreślając ważność tego tytułu. Wiele wypowiedzi dydaktycznych Malinowskiego uwypukla naukowe wytrenowanie umysłu jako coś niezbędnego do przeprowadzenia efektywnych badań i odpowiedniego zapisu ich wyników. Tylko trzy z wybranych przeze mnie pozytywnych wypowiedzi dydaktycznych bezpośrednio odnoszą się do tego problemu: WD(+) 6., WD(+) 13. i WD(+) 20. Jednak czytając cały tekst odczuwa się, że za każdym wyrażeniem *Ethnographer* pisany z dużej litery kryje się nacisk położony na wykształcenie badacza. Nic więc dziwnego,

¹² Tamże, s. 69–71.

¹³ Tamże, s. 163.

¹⁴ Marek Fabiusz Kwintylian, *Kształcenie...*, s. 78.

że wszystkie negatywne wypowiedzi dydaktyczne są przykładami niekompetencji osób, które zajmowały się badaniami terenowymi z niezbyt dobrymi wynikami. Na początku tego artykułu stwierdziłam, że czytając *Wprowadzenie* czuję się jak na konwersatorium; właśnie te przykłady nieodpowiedniego podejścia do badań mogą wskazać dlaczego tak się dzieje. Otóż są one wyraźnie wartościujące, bardzo emocjonalne. Można sobie wyobrazić Bronisława Malinowskiego, który stoi przed studentem i niemal wykrzykuje, co myśli o badaczach-amatorach.

Kwintyliian wymienia dwa rodzaje nauczania: pierwszy, w którym nauczyciel najpierw daje wskazówki i dokładnie, z podaniem przykładów, opisuje, w jaki sposób wykonać polecenie, żywo omawia jak ma wyglądać rozwiązanie; drugi, gdzie nauczyciel przedstawia tylko temat zadania, a po wykonaniu go przez ucznia wskazuje, na co nie zwrócił on uwagi, pisząc pracę. Drugi sposób teoretycznie ma zwiększać kreatywność studenta. Jednak zdaniem Kwintyliana lepszy jest pierwszy rodzaj nauczania, ponieważ lepiej pokazać prostą drogę, niż pozwalać błądzić, a dopiero potem sprowadzać na prawidłowy tor¹⁵. Bronisław Malinowski przekazuje czytelnikowi ogromną ilość instrukcji metodologicznych, zarówno pośrednich, które przybierają postać opowieści pokazujących przykłady zachowania, jak również bezpośrednich, konkretnych, można wręcz powiedzieć – podręcznikowych poleceń. Wiedza, którą uzyskuje się po przeczytaniu *Wprowadzenia*, jest uporządkowana (od przybycia w wybrane miejsce do zakończenia opisu wyników badań); forma języka, której Malinowski użył w tej części książki charakteryzuje się przystępnością zarówno dla naukowców jak i studentów.

Wincenty Okoń wyodrębnił cztery grupy metod nauczania: podające, problemowe, eksponujące i praktyczne¹⁶. W sposobie przekazania informacji przez Bronisława Malinowskiego można znaleźć metody podające i problemowe, metody eksponujące są w nim zawarte pośrednio, wpisane w konkretne przykłady wplecione w narrację antropologa, natomiast nauczanie praktyczne, ze względu na formę pracy, nie jest tutaj konwencjonalne.

Metoda podająca wykorzystuje uczenie się oparte na przyswajaniu gotowej wiedzy, którą nauczyciel podaje lub udostępnia w uporządkowanym i pełnym zakresie. Jest to najczęściej wykorzystywany rodzaj nauczania, który wybiera również Malinowski. Przedstawia gotowy wzorzec działania badacza, daje

¹⁵ Tamże, s. 189.

¹⁶ Por. D. Bernacka, *Od słowa do działania*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2001, s. 54–55.

instrukcje, w których nie pozostawia miejsca na wątpliwość. Często zadaje pytania, lecz od razu na nie odpowiada, nie ma w tych fragmentach miejsc niedookreślonych.

Metoda poszukująca (problemowa) polega na tym, że nauczyciel kieruje procesem rozwiązywania zagadnień przez ucznia, który sam dokonuje odkryć i sam zdobywa wiedzę. U autora *Argonautów zachodniego Pacyfiku* odnajdujemy zachętę do prowadzenia własnych badań i ustalenia własnych zasad, którym nowy badacz będzie wierny. Malinowski podaje jednak rdzeń metody – funkcjonalizm, a zatem wszystkim potencjalnym etnografom zaleca uznanie za przedmiot dociekań całość kultury, a nie tylko jeden jej aspekt. Można powiedzieć, że kieruje postępowaniem studenta, ale pozostawia mu wolne pole do działania.

Z kolei metoda oglądowa charakteryzuje się eksponowaniem wartości moralnych, estetycznych, pewnych zasad zachowania. Uczeń ma przeżyć poznane wartości poprzez zapoznanie się z konkretnymi sytuacjami budzącymi w nim żywe emocje. Przykłady działania badacza, barwne opisy podróży czy udziału w życiu codziennym krajowców, które występują w dużej ilości w dalszej części książki, ale nie są tak widoczne we *Wprowadzeniu*, pozwalają na wczucie się w sytuację antropologa. Metoda zajęć praktycznych we *Wprowadzeniu* właściwie nie występuje, jednak doszukałabym się jej w plastycznych opisach budowy czółna czy postępowania podczas sztormu oraz innych sprawozdaniach z konkretnych czynności, omawianych krok po kroku w dalszej części książki.

Według Danuty Bernackiej, wiedzę można podzielić na dwa rodzaje: „[...] deklaratywną i proceduralną. Wiedza deklaratywna to wiedza o czymś lub że coś wchodzi w grę. Wiedza proceduralna jest wiedzą o tym, jak coś wykonać”¹⁷.

Wyrażenia dydaktyczne dotyczące metodologii badań lub ich zapisu można podzielić zgodnie z wyżej podanymi rodzajami przekazywanej informacji. Przy czym część wypowiedzi należeć będzie do obu typów wiedzy. Tylko do typu deklaratywnego można włączyć WD(+) 19., dotyczące zalet mieszkania w badanej wiosce oraz WD(+) 23., zawierające informację, że zachowanie i emocje zaobserwowane podczas wykonywania konkretnego aktu są najbardziej miarodajne. Wyrażenia dydaktyczne pozytywne WD(+): 4., 7., 12., 19., 31., 32. i 33. należą zarówno do wiedzy deklaratywnej jak i proceduralnej, ponieważ zawierają instrukcje działania, ale przekazują równocześnie wiedzę na różne tematy. Według tego podziału Tabela nr 2 w całości odnosi się do wiedzy deklaratywnej oraz proceduralnej, ponieważ wyrażenia w niej zawarte są jedynie

¹⁷ Tamże, s. 83.

przykładami nieodpowiedniego podejścia do badań, przekazują wiedzę na jakiś temat, jednak równie dobrze mogą być informacjami proceduralnymi, które wskazują na to, jakich działań nie należy podejmować. Do wiedzy proceduralnej należą wszystkie wyrażenia pozytywne za wyjątkiem WD(+) 19. i WD(+) 23.

Ostatni typ utożsamiam również z informacjami na temat metodologii, którą ma się posługiwać badacz. Skoro trzydzieści jeden na trzydzieści trzy wyrażenia pozytywne odnoszą się do sposobu działania, to mogę wyciągnąć wniosek, że dla autora tekstu przekazanie wiedzy dotyczącej sposobów wcielania metodologii w życie było najważniejsze. Wypowiedzi Malinowskiego przekazujące wiedzę proceduralną dzielę dodatkowo na te, których przedmiotem jest sposób zapisu i tworzenia dokumentacji z badań, oraz na te, które podejmują problem metod pozyskiwania materiału w terenie. W Tabeli nr 3 zawieram dokładne wyliczenie wyrazów przypisanych konkretnemu podziałowi.

Tabela 3. Zestawienie

Wiedza proceduralna	Badania terenowe	Dokumentacja badań
Wyrażenia dydaktyczne pozytywne WD(+)	6, 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 17., 26., 27., 28., 30., 31., 32., 33.	1., 2., 3., 4., 5., 13., 15., 16., 17., 18., 20., 21., 22., 24., 25., 28., 30.
Wyrażenia dydaktyczne negatywne WD(-)	3., 4., 5.	1., 2.

Dokładnie taka sama ilość wypowiedzi pozytywnych dotyczy badań terenowych, co ich zapisu, zatem można wyciągnąć wniosek, że oba etapy badawcze były dla Bronisława Malinowskiego równie ważne. WD(+) 13., WD(+) 17., WD(+) 28. zawierają informacje przydatne w każdej z faz pracy badacza.

Zagęszczenie numerów stron w przygotowanym przeze mnie zestawieniu oznacza, że w miarę postępowania *Wprowadzenia* powiększa się częstotliwość występowania analizowanych sformułowań. W kolumnie wskazującej umiejscowienie wyrazów dydaktycznych w tekście można zauważyć, że w większości rozpoczynają one podrozdział, kończą go będąc rodzajem podsumowania lub zaczynają akapity. Wnioskuje zatem, że pełnią ważną rolę w tekście, ponieważ to, co znajduje się pomiędzy nimi, jest przykładem na wykorzystanie instrukcji

lub rozwinięciem tezy zawartej w wyrażeniu. Wypisane przeze mnie fragmenty zwykle tworzą merytoryczne całości (cytaty wyrwane z kontekstu, które są tylko zwrotami retorycznymi bez merytorycznej wartości stanowią części dłuższych wypowiedzi dydaktycznych, których nie sposób zmieścić w tabeli). Przegląd kolumn z wyrażeniami dydaktycznymi w obu tabelach, uzupełnionych o informacje dodatkowe, które zawieram w kolumnie „Treść i uwagi”, daje zatem w miarę pełny obraz metody badań Bronisława Malinowskiego. Nie twierdzę, że na podstawie tych informacji można ją odtworzyć w całości, jednak główne zalecenia są widoczne.

Bronisław Malinowski dzieli tekst na teoretyczną rozprawę, która ma pomóc w działaniu i na opis empirycznego wykorzystania teorii. Podaje przykłady swojego zachowania, które mają udowodnić, że jego tezy dotyczące metodologii pracy są słuszne i efektywne. Używa dwóch form językowych: w pewnych momentach zwraca się bezpośrednio do drugiej osoby (per *you*), tak jakby tłumaczył coś studentowi, innym razem używa bezokoliczników lub nawet odnosi się do zbiorowego odbiorcy. Zdaniem Grażyny Kubicy, w tekście *Argonautów ...* ciągle jest obecny wirtualny czytelnik, osoba, która już jest zaznajomiona z teorią antropologii, lecz dopiero zdobywa doświadczenie w terenie¹⁸. Teofrast z Eresos w swojej pracy *O stylu* wymienia cztery główne stylistyczne zalety mowy: przejrzystość, poprawność, ozdobność i dostosowanie do treści¹⁹. Malinowski zmienia sposoby zwracania się do odbiorcy w zależności od zawartości tekstu, zatem stosuje się do zasady dopasowania stylu wypowiedzi do jej treści. Umiejętność kształtowania przekazu na wzór zasad skonstruowanych przez retorów Bronisław Malinowski mógł zdobyć podczas swoich studiów na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego²⁰. W oparciu o powyższe rozważania i analizy wypowiedzi badacza można stwierdzić, że jego wywód jest przejrzysty i poprawny, a także zgodny nie tylko z zaleceniami starożytnych retorów, ale i współczesnych dydaktyków. Ozdobność wypowiedzi przejawia się w wielu plastycznych opisach, które pojawiają się głównie w dalszej części książki. Styl polskiego badacza jest na tyle dopracowany, że można uznać go za dwudziestowiecznego retora przekonującego odbiorców do swoich naukowych racji.

¹⁸ G. Kubica, *Argonauta ...*, s. XXIII.

¹⁹ M. Brożek, *Wstęp*, w: Marek Fabiusz Kwintylian, *Kształcenie ...*, s. 11.

²⁰ A.K. Paluch, *Wstęp*, w: B. Malinowski, *Wierzenia pierwotne i formy ustroju społecznego: pogląd na genезę religii ze szczególnym uwzględnieniem totemizmu; O zasadzie ekonomii myślenia*, PWN, Warszawa 1980, s. 16.

Tabela 1. Wyrażenia dydaktyczne w formie pozytywnych wskazówek

Wyrażenie dydaktyczne (+) [*]	Tłumaczenie ^{**}	Umiejscowienie	Treść i uwagi
1. [...] it will be well to give a description of the methods used in the collecting of the ethnographic material (s. 2).	[...] dobrze będzie przedstawić metody stosowane przy zbieraniu materiału etnograficznego (s. 12).	<i>Introduction</i> Podrozdział II Początek akapitu	Rada dotycząca kolejności przedstawiania materiałów.
2. The results [...] ought to be presented in a manner absolutely candid and above board (s. 2).	Rezultaty [...] powinny być przedstawione w sposób absolutnie bezstronny i szczerzy (s. 12).	<i>Introduction</i> , podrozdział II; ten sam akapit, co WD(+) ¹ .	Konieczność przedstawiania wyników pracy w dokładny i obiektywny sposób.
3. [...] every student will do his best to bring home to the reader all the conditions in which the experiment or the observation were made (s. 3).	[...] każdy badacz będzie się starał, aby wiernie przedstawić wszystkie warunki doświadczeń czy obserwacji (s. 12).	<i>Introduction</i> Podrozdział II Ten sam akapit, co WD(+) ¹ i 2.	Zalecenie dotyczące sposobu przedstawiania badań.
4. [...] only such ethnographic sources are of unquestionable scientific value, in which we can clearly draw the line between, on the one hand, the result of direct observation and of native statements and interpretations, and on the other, the inferences of the author, based on his common sense and psychological insight (s. 3).	[...] tylko takie źródła etnograficzne mają bezsporną wartość naukową, w których możemy przeprowadzić wyraźne rozróżnienie pomiędzy rezultatami bezpośrednich obserwacji i wypowiedziami oraz interpretacjami krajowców, z jednej strony, a wnioskami autora opartymi na zdrowym rozsądku i psychologicznym wycuciu, z drugiej strony (s. 12).	<i>Introduction</i> Podrozdział II Bezpośrednio po WD(-) ² .	Na zasadzie opozycji: złe – dobre podejście do pracy etnografa. Instruuje w jaki sposób zaznaczać źródła w opisie badań.
5. The Ethnographer has to traverse his distance in the laborious years between the moment when he sets foot upon a native beach, and makes his first attempts to get into touch with the natives, and the time when he writes down the final version of his results (s.4).	Etnograf przezwycięża ten dystans drogą żmudnych lat pracy od momentu, gdy stawia pierwsze kroki na ziemi tubylców i gdy robi pierwsze wysiłki w kierunku nawiązania z nimi kontaktu, do czasu, kiedy spisze ostateczną wersję swoich wyników (s.13).	<i>Introduction</i> Podrozdział II Przedostatnie zdanie podrozdziału	Pośrednia instrukcja dotycząca sposobu przełożenia obserwacji na naukowy wywód. Zmniejszenie dystansu między tekstem a rzeczywistością.

^{*} Numery stron dotyczą oryginalnego, angielskiego wydania: B. Malinowski, *Argonauts of the Western Pacific, An account of native enterprise and adventures in the Archipelagoes of Melanesian New Guinea*, George Routledge & Sons, Ltd., London 1932.

^{**} Tłumaczenia zaczerpnięte z: B. Malinowski, *Argonauci zachodniego Pacyfiku. Relacje o poczynaniach i przygodach krajowców z Nowej Gwinej*, przeł. B. Olszewska-Dyoniziak, i S. Szykiewicz, PWN, Warszawa 2005.

<p>6. As usual, success can be only obtained by a patient and systematic application of a number of rules of common sense and well-known scientific principles, and not by the discovery of any marvellous short-cut leading to the desired results without effort or trouble. [...] The student must possess real scientific aims [...] he ought to put himself in good conditions of work [...] he has to apply a number of special methods [...] (s. 6).</p>	<p>Jak zwykle sukces osiągnąć można jedynie cierpliwie i systematycznie stosując pewną liczbę prawideł rozsądku i dobrze znanych zasad naukowych, a nie wskutek odkrycia jakichś cudownych, skrótowych dróg, którymi dochodzi się do upragnionych rezultatów bez wysiłku i kłopotu. [...] badacz musi zdawać sobie sprawę z rzeczywistych naukowych celów [...] winien sobie stworzyć dogodne warunki pracy [...] musi zastosować szereg specjalnych metod [...] (s. 16).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział III Zakończenie podrozdziału</p>	<p>Bezpośrednie instrukcje dotyczące przygotowania badań, ich prowadzenia i opisu. Wylączenie zasad postępowania.</p>
<p>7. But if you are alone in a village beyond the reach of this, you go for a solitary walk for an hour or so, return again and then quite naturally seek out the natives' society, this time as a relief from a loneliness, just as you would any other companionship. And by means of this natural intercourse, you learn to know him, and you become familiar with his customs and beliefs far better when he is a paid, and often bored, informer (s. 7).</p>	<p>Ale jeśli jesteś w wiosce sam, bez możliwości znalezienia się w takim towarzystwie, idziesz na samotny spacer na godzinę czy dwie, wracasz znowu i wówczas już zupełnie naturalnie szukasz obecności tubylca, tym razem w celu uwolnienia się od samotności, tak jak byś pragnął każdego innego towarzystwa. I droga tego naturalnego obcowania uczysz się go rozumieć i zapoznajesz się z jego zwyczajami i wierzeniami daleko lepiej niż wtedy, gdy jest on płatnym i często znudzonym informatorem (s. 17).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział IV Środek podrozdziału</p>	<p>Tłumaczy w jaki sposób ustanowić odpowiednie warunki do badań. Wyjaśnia jak ułatwić badaczowi włączenie się w życie wioski, bez większych problemów psychologicznych samego badacza.</p>
<p>8. But the Ethnographer has not only to spread his nets in the right place, and wait for what will fall in to them. He has to be an active huntsman, and drive his quarry into them and follow it up to its most inaccessible lairs (s. 8).</p>	<p>Ale zadanie etnografa nie ogranicza się jedynie do zastawienia sieci w odpowiednich miejscach i oczekiwania, by zdobycz sama w nią wpadła. Musi on przyjąć postawę aktywnego łowcy, który nagania zwierzyinę w pułapkę i topi w najbardziej niedostępnych kryjówkach (s. 19)</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział V Początek podrozdziału</p>	<p>Odnosi się do wcześniejszego podrozdziału, omawiającego problem wtopienia się w życie wioski. Metaforycznie przedstawia konieczność intensywnego poszukiwania informacji.</p>

<p>9. The field Ethnographer has seriously and soberly to cover the full extent of phenomena in each aspect of tribal culture studied, making no difference between what is commonplace, or drab, or ordinary and what strikes him as astonishing and out-of-the-way (s. 11).</p>	<p>Etnograf terenowy musi w sposób poważny i obiektywny objąć pełen zakres zjawisk w poszczególnym aspekcie badanej przez siebie kultury plemiennej, nie robiąc żadnej różnicy między tym, co powszechne, nieciekawe, czy zwyczajne a tym, co zdumiewające czy nadzwyczajne (s. 22).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział V Przedostatni akapit podrozdziału</p>	<p>Upowiedz przed niedocenianiem różnych aspektów kultury, które mogą wydać się trywialne.</p>
<p>10. The Ethnographer has in the field, according to what has just been said, the duty before him of drawing up all the rules and regularities of tribal life [...] (s. 11).</p>	<p>Zgodnie z tym, co zostało wyżej powiedziane, obowiązkiem jego jest wykrycie wszystkich norm i regularności życia plemiennego (s. 22).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział VI Początek podrozdziału</p>	<p>Podsumowanie wcześniejszego podrozdziału; bezpośrednia instrukcja dotycząca metody badania.</p>
<p>11. After this is realised an expedient has to be found to overcome this difficulty. This expedient for an Ethnographer consists in collecting concrete data of evidence, and drawing the general inference for himself (s. 12).</p>	<p>Ale skoro raz sobie zdamy z tego sprawę, należy szukać sposobów pokonania tej trudności. Sposobem takim w wypadku etnografa jest zbieranie konkretnej dokumentacji materiałowej i wyciąganie na jej podstawie własnych ogólniejszych wniosków (s. 23).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział VI Ten sam akapit co WD(+) 10.</p>	<p>Ze względu na brak pisanej historii, archiwów i podobnych źródeł badacz musi sam zdobywać i porządkować dane, po czym wyciągać z nich wnioski.</p>
<p>12. Though we cannot ask a native about abstract, general rules we can always enquire how a given case would be treated (s. 12).</p>	<p>Chociaż nie możemy pytać tubylca o abstrakcyjne, ogólne reguły, możemy jednakże zawsze postawić mu pytanie, ja potraktuje jakiś konkretny wypadek (s. 23).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział VI Kolejny akapit po WD(+) 10. i 11.</p>	<p>Wskazówka, która ma pomóc w formułowaniu pytań.</p>
<p>13. The scientific treatment differs from that of good common sense, first in that a student will extend the completeness and minuteness of survey much further and in a pedantically systematic and methodical manner; and secondly, in that the scientifically trained mind, will push the inquiry along really relevant lines, and toward aims possessing real importance (s. 12).</p>	<p>Naukowe ujęcie różni się od ujęcia opartego tylko na zdrowym rozsądku po pierwsze tym, że badacz posiadający przygotowanie naukowe da o wiele bardziej kompletny i szczegółowy przegląd zjawisk oraz uczyni to w sposób o wiele bardziej dociekliwy, pedantycznie, systematycznie i metodycznie, a po drugie tym, że naukowo wyrobiony umysł będzie prowadził poszukiwania według istotnie relevantnych linii postępowania badawczego i przyświecać mu będą cele posiadające rzeczywistą wartość naukową (s. 24).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział VI Ten sam akapit co WD(+) 12.</p>	<p>Instrukcja dookreślająca prawdziwie naukowego zachowanie w etnologii i podejście do przedmiotu badań.</p>

<p>14. The collecting of concrete data over wide range of facts is thus one of the main points of field method. [...] But, whenever the material of the research allows it, this mental chart ought to be transformed into a real one; it ought to materialise into a diagram [...] (s. 13, 14).</p>	<p>Zbieranie konkretnych danych dotyczących szerokiego zakresu faktów jest przeto jednym z podstawowych postulatów metody terenowej. [...] Ale gdy tylko badany materiał na to pozwala, ów „myślowy plan” powinien przybrać kształt jak najbardziej realny; winien przybrać postać konkretnego diagramu [...] (s. 25).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział VI Środek podrozdziału</p>	<p>Bezpośrednie instrukcje formalne dotyczące porządkowania informacji uzyskanych podczas badań.</p>
<p>15. The method of reducing information, if possible, into charts or synoptic tables ought to be extended to the study of practically all aspects of native life (s. 14).</p>	<p>Metoda podawania informacji, o ile jest to możliwe, w formie zwięzłych zestawień czy tabel synoptycznych, powinna być rozszerzona na wszystkie inne aspekty życia plemiennego (s. 26).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział VI Ten sam akapit co WD(+) 14.</p>	<p>Konieczność konwertowania wszystkich informacji w uporządkowane listy, diagramy itd.</p>
<p>16. That is, the Ethnographer, who wishes to be trusted, must show clearly and concisely, in a tabularised form, which are his own direct observations, and which the indirect information that form the basis of his account (s.15).</p>	<p>To znaczy, że etnograf, który pragnie zdobyć zaufanie czytelnika, musi ukazać jasno i zwięźle w formie tabelarycznej, które partie materiałowe będące podstawą jego opracowania oparte są na bezpośrednich informacjach, a które zostały uzyskane dzięki pośrednio zebranych informacjom (s. 28).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział VI Przed podaniem chronologicznego opisu wypraw i poczynionych obserwacji</p>	<p>Argumentacja poprzednich instrukcji formalnych dotyczących porządkowania danych.</p>
<p>17. To summarise the first, cardinal point of method, I may say each phenomenon ought to be studied through the broadest range possible of its concrete manifestations, each studied by an exhaustive survey of detailed examples. If possible, the results ought to be embodied into some sort of synoptic chart, both to be used as an instrument of study, and to be presented as ethnological document (s. 17).</p>	<p>Zbierając krótko wyniki naszego omówienia: pierwszy zasadniczy metodologiczny postulat głosi, że każde zjawisko winno być badane w możliwie najszerszym zakresie konkretnych przejawów oraz poprzez wyczerpujący przegląd szczegółowych przykładów. Jeśli to możliwe, rezultaty powinny być ujęte w formie kart synoptycznych, które służą nam zarówno jako instrumenty badawcze, jak też jako dokumentacja etnograficzna (s. 29).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział VI Ostatni akapit podrozdziału</p>	<p>Podsumowanie wskazówek metodologicznych.</p>

<p>18. It must be supplemented by the observations of the manner in which the given custom is carried out, of the behavior of the natives in obeying the rules so exactly formulated by the ethnographer, of the very exceptions which in sociological phenomena almost always occur (s. 17).</p>	<p>[...] dane te muszą być przeto uzupełnione informacją, w jaki sposób dany zwyczaj jest wprowadzany w życie, zachowania się tubylców w procesie podporządkowywania się regułom, tak dokładnie sformułowany przez etnografa, a wreszcie obserwacją wyjątków, które niemal zawsze występują w zjawiskach socjologicznych (s. 30).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział VII Pierwszy akapit podrozdziału</p>	<p>Instrukcja dotycząca uzupełniania danych obserwacją zachowania tubylców, niezależnie od tego, czy obserwowane zachowanie się pokrywa się z wcześniej ustalonymi przez etnografa regułami, czy też nie.</p>
<p>19. Living in the village with no other business but to follow native life, one sees the customs, ceremonies and traditions over and over again, one have examples of their beliefs as they are actually lived through, and the full body and blood of actual native life fills out soon the skeleton of abstract constructions (s.18).</p>	<p>Przebywając w wiosce tubylczej, tylko po to by śledzić życie krajowców, badacz stale obserwuje zwyczaje, obrzędy i wszelkie transakcje, spotyka się z wierzeniami w takiej postaci, w jakiej są aktualnie przeżywane, i wkrótce „ciało i krew”, a więc rzeczywistość życia tubylczego otrzymuje „szkielet” czysto abstrakcyjnych konstrukcji (s. 31).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział VII Trzeci akapit podrozdziału</p>	<p>Wyraża konieczność życia wśród badanych. Dokładnie opisuje, co etnograf może osiągnąć poprzez taką metodę działania.</p>
<p>20. All these facts can and ought to be scientifically formulated and recorded, but it is necessary that this be done, not by a superficial registration of details, as is usually done by untrained observers, but with an effort at penetrating the mental attitude expressed in them. And that is the reason why the work of scientifically trained observers, once seriously applied to the study of this aspect, will, I believe, yield results of surpassing value (s. 19).</p>	<p>Wszystkie te fakty mogą i powinny być w sposób naukowy sformułowane i zanotowane, jednak nie w drodze powierzchownego rejestrowania detali, jak to zazwyczaj czynią niewykształceni obserwatorzy, lecz poprzez intelektualny wysiłek badacza, by poznać kryjące się za nimi postawy umysłowe. I to stanowi przy czynę, dla której wszelka praca badawcza obserwatorów naukowo wykształconych, poważnie odnoszących się do badania tych zagadnień, przynieść musi w moim przekonaniu rezultaty lepsze niż wszelkie poczynania amatorów (s. 32).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział VII Akapit następujący po WD (+) 19.</p>	<p>Konieczność posiadania naukowego (etnologicznego) wykształcenia, aby prowadzić badania terenowe.</p>
<p>21. [...] if the Ethnographer wants to bring their real life home to his readers, he must on no account neglect this. Neither aspect, the intimate, as little as the legal, ought to be glossed over (s. 19).</p>	<p>[...] jeśli etnograf chce przedstawić czytelnikowi rzeczywiste życie tubylców, w żadnym wypadku nie może tego zlekceważyć. Żadnego z tych aspektów – ani intymnej, ani też prawnej sfery życia nie wolno pominąć (s. 33).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział VII Środek podrozdziału</p>	<p>Kładzie duży nacisk na dokładność badań. Żadnego aspektu życia nie wolno omijać.</p>

<p>22. In the same way, in studying the conspicuous acts of tribal life, such as ceremonies, rites, festivities etc., the details and tone of behavior ought to be given, besides the bare outline of events (s. 20).</p>	<p>Tak samo w badaniu wszelkich rzucających się w oczy wydarzeń, aktów, jakimi w życiu plemiennym są ceremonie, obrzędy, uroczystości itp., obok surowego zarysu samych wydarzeń, winno się również uwzględnić subtelniejsze odcienie ludzkiego zachowania (s. 33).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział VII Akapit następujący po WD(+) 21.</p>	<p>Polecenie opisu zachowania, emocji towarzyszących zachowaniom tubylców.</p>
<p>23. There is no doubt, from all points of sociological, or psychological analysis, and in any question of theory, the manner and type of behavior observed in the performance of an act is of the highest importance (s. 20).</p>	<p>Nie ulega wątpliwości, że dla socjologicznej i psychologicznej analizy oraz z punktu widzenia wszelkiej teorii, sposób i typ zachowania obserwowanego w trakcie spełniania danej czynności posiada największe znaczenie (s. 34).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział VII Ten sam akapit co WD(+) 22.</p>	<p>Powtórzenie i argumentacja konieczności opisu zachowania podczas konkretnego działania.</p>
<p>24. If in making a daily round of the village, certain small incidents [...] are found occurring over and over again, they should be noted down at once. It is also important that this work of collecting and fixing impressions should begin early in the course of working out a district (s. 20).</p>	<p>Jeśli przy codziennym obchodzie wioski dostrzeże się, że pewne drobne wydarzenia [...] stale się powtarzają, należy je natychmiast zanotować. Ważne jest również, by ta praca, polegająca na zbieraniu i utrwalaniu wrażeń, rozpoczęta została możliwie wcześnie, zaraz po podjęciu badań terenowych nad daną miejscowością czy okręgiem (s. 34).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział VII Akapit następujący po WD(+) 22. i 23., WD(-) 5.</p>	<p>Instrukcja postępowania podczas badań. Konieczność zapisu powtarzających się sytuacji.</p>
<p>25. In observing ceremonies [...] it is necessary, not only to note down those occurrences and details which are prescribed by tradition and custom to be the essential course of the act, but also the Ethnographer ought to record carefully and precisely, one after the other, the actions of the actors and the spectators (s. 21).</p>	<p>Obserwując ceremonie [...] badacz winien zapisać nie tylko wydarzenia i szczegóły, które zgodnie z nakazami tradycji i zwyczaju stanowią zasadniczy trzon danego aktu, ale również powinien zanotować starannie i dokładnie oraz we właściwej kolejności wszelkie czynności aktorów i reakcje widzów (s. 35).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział VII Przedostatni akapit podrozdziału</p>	<p>Bezpośrednia instrukcja dotycząca opisu obserwowanych wydarzeń; Cały akapit dotyczy podobnych instrukcji.</p>

<p>26. Again, in this type of work, it is good for the Ethnographer sometimes to put aside the camera, note book and pencil, and to join in himself in what is going on. He can take part in the natives' games, he can follow them on their visits and walks, sit down and listen and share in their conversations (s. 21).</p>	<p>Przy tego typu pracy dobrze jest, jeśli etnograf odłoży czasem na bok swój aparat, notes, ołówek i włączy się w nurt codziennych wydarzeń. Może brać udział w grach i zabawach tubylców, udawać się z nimi w odwiedziny czy na spacer, siedzieć wśród nich, przysłuchiwać się ich rozmowom i brać w nich czynny udział (s. 35).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział VII Koniec podrozdziału</p>	<p>Wskazanie innych sposobów uczestnictwa w życiu codziennym tubylców.</p>
<p>27. Finally, let us pass to the third and last aim of scientific field-work, to the last type of phenomenon which ought to be recorded in order to give full and adequate picture of native culture (s. 22).</p>	<p>Na koniec przejdźmy do trzeciego i ostatniego celu badań terenowych, do ostatniego typu zjawisk, które winny być zarejestrowane, jeśli chcemy dać pełny, adekwatny obraz kultury tubylczej (s. 36).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział VIII Pierwsze zdanie podrozdziału</p>	<p>Wprowadzenie do badania psychologii, emocji i odczuć krajowców.</p>
<p>28. An attempt must be made therefore, to study and record them (s. 22).</p>	<p>Dlatego też muszą być objęte badaniami i winny być zarejestrowane (s. 36).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział VIII Ten sam akapit co WD(+) 27.</p>	<p>Nacisk na zbadanie mentalności tubylców, bez względu na problemy jakie mogą te badania stwarzać.</p>
<p>29. First of all, it has to be laid down that we have to study here stereotyped manners of thinking and feeling (s. 23).</p>	<p>Przed wszystkim należy przyjąć jako zasadę, że przedmiotem naszych badań są stereotypowe formy myślenia i odczuwania ludzkiego (s. 37).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział VIII Środek podrozdziału</p>	<p>Wykłada pierwszą zasadę badania mentalności krajowców.</p>
<p>30. So the third commandment of field work runs: Find out the typical ways of thinking and feeling, corresponding to the institutions and culture of the given community, and formulate the results in the most convincing manner (s. 23).</p>	<p>Tak więc trzecie przykazanie badacza terenowego brzmi: znajdź typowe sposoby myślenia i odczuwania, odpowiadające instytucjom i kulturze danego społeczeństwa i sformułuj rezultaty w najbardziej przekonujący sposób (s. 37).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział VIII Akapit następujący po WD(+) 29.</p>	<p>Podsumowanie metody badania wzorców myślowych.</p>
<p>31. One step further in this line can be made by the Ethnographer, who acquires a knowledge of native language and can use it as an instrument of inquiry (s. 23).</p>	<p>Jeszcze jeden krok naprzód może zrobić etnograf, który posiędzie znajomość tubylczego języka i będzie go używał jako instrumentu badawczego (s. 37–38).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział VIII Ten sam akapit co WD(+) 30.</p>	<p>Podkreśla ważność znajomości języka, którym posługują się krajowcy.</p>

<p>32. Our considerations thus indicate that the goal of ethnographic field-work must be approached through three avenues [...] (s. 24).</p>	<p>Nasze rozważania przeto wskazują, że do celu etnograficznych badań terenowych dochodzimy trzema drogami [...] (s. 38).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział IX Początek podrozdziału</p>	<p>Po podanym fragmencie wymienia w skrócie trzy zasady działania, które zostały opisane we wcześniejszych podrozdziałach.</p>
<p>33. These three lines of approach lead to the final goal, of which an Ethnographer should never lose sight. This goal is, briefly, to grasp the natives point of view, his relation to life, to realise his vision of his world. We have to study man, and we must study what concerns him most intimately, that is, the hold which life has on him (s. 25).</p>	<p>Te trzy drogi prowadzą do ostatecznego celu, którego etnograf nie powinien nigdy tracić z oczu. Celem tym jest, mówiąc najkrócej, uchwycenie tubylczego punktu widzenia, stosunku krajowca do życia, zrozumienie jego poglądu na jego świat. Przedmiotem naszych studiów jest człowiek, musimy więc badać wszystko to, co jego dotyczy w sposób najbardziej bezpośredni, to znaczy wpływ, jaki wywiera na niego całokształt życia (s. 39).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział IX Akapit następujący po WD(+) 32.</p>	<p>Wskazanie celu badań etnograficznych.</p>

Tabela 2. Wyrażenia dydaktyczne w formie zakazów i przestróg

Wyrażenie dydaktyczne (-)	Tłumaczenie	Umiejscowienie	Treść i uwagi
<p>1. [...] it has unfortunately in the past not always been supplied with sufficient generosity, and many writers do not ply the full searchlight of methodic sincerity, as they move among their facts and produce them before us out of complete obscurity (s. 3).</p>	<p>[...] w przeszłości nie zawsze, niestety, przykładano do tego należyta wagę i wielu autorów nie starało się dać pełnego obrazu rzeczywistego postępowania badawczego, a więc sposobu, w jaki poruszali się wśród zebranych przez siebie danych, oraz dróg, jakimi wydobyli je na światło dzienne (s. 12).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział II Bezpośrednio po WD(+) 3.</p>	<p>Na zasadzie przeciwności do WD (+) 3. pokazuje przykład złego sposobu przedstawiania zdobytego materiału i wyników.</p>
<p>2. No special chapter or paragraph is devoted to describing to us the conditions under which observations were made and information collected (s. 3).</p>	<p>Brak w nich jakiegoś specjalnego rozdziału czy paragrafu poświęconego opisowi konkretnych warunków, w których robiono obserwacje czy zbierano materiały (s. 12).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział II Kolejny akapit</p>	<p>Jako przykład złej pracy przedstawia szkice znanych etnologów, w których nie zawarto wyjaśnień dotyczących sposobu zdobycia danych.</p>

<p>3. If a man sets out on an expedition, determined to prove certain hypothesis, if he is incapable of changing his views constantly and casting them of ungrudgingly under the pressure of evidence, needless to say his work will be worthless (s. 9).</p>	<p>Gdy ktoś wyrusza na ekspedycję z zamiarem udowodnienia pewnych hipotez, a nie zdola swych poglądów stale modyfikować i odrzucać bez większych oporów pod presją faktów, to zbyteczne jest podkreślać, że jego praca będzie bezwartościowa (s. 19).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział V Ten sam akapit co WD(+) 8.</p>	<p>Zwraca uwagę na konieczność elastyczności poglądów badacza i gotowość odejścia od założonej hipotezy, jeśli zdobyte informacje będą jej przeczyć.</p>
<p>4. The Ethnographer who sets out to study only religion, or only technology, or only social organization cuts out an artificial field for inquiry, and he will be seriously handicapped in his work (s. 11).</p>	<p>Tak więc etnograf, który zamierza studiować tylko religię czy wyłącznie technologię, czy też tylko organizację społeczną, zakreśla sobie dość sztuczne pole badania, co nieuchronnie musi się odbić ujemnie na jego pracy (s. 22).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział V Koniec podrozdziału</p>	<p>Na negatywnym przykładzie pokazuje, że kultura jest całością, której nie należy badać wybiórczo.</p>
<p>5. And foolish indeed and short-sighted would be a man of science who would pass by a whole class of phenomena, ready to be garnered, and leave them to waste even though he did not see at the moment to what theoretical use they might be put! (s. 20).</p>	<p>Toteż niezwykle krótkowzroczny i ograniczony byłby badacz, który pominąłby całą klasę zjawisk i pozwolił na ich zmarnowanie, nawet gdyby w danym momencie nie dostrzegł, jak wielkie możliwości teoretyczne są w nich zawarte (s. 34).</p>	<p><i>Introduction</i> Podrozdział VII Bezpośrednio po WD(+) 23.</p>	<p>Wartościujące określenie badacza, który nie pochyla się nad psychologicznymi aspektami zachowania oraz omija elementy, które wydają mu się irrelevantne.</p>

Bibliografia:

- Bernacka D.**, *Od słowa do działania*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2001.
- Botkin J.W., Elmandjra M., Malitza M.**, *Uczyć się – bez granic. Jak zawrzeć „lukę ludzką”?*, przeł. M. Kukliński, PWN, Warszawa 1982.
- Brożek M.**, *Wstęp*, w: **Marek Fabiusz Kwintylian**, *Kształcenie mówcy*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2002.
- Kwintylian, Marek Fabiusz**, *Kształcenie mówcy*, przeł. M. Brożek, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2002.
- Malinowski B.**, *Argonauts of the Western Pacific. An account of native enterprise and adventures in the Archipelagoes of Melanesian New Guinea*, George Routledge & Sons, Ltd., London 1932.
- Malinowski B.**, *Argonauci zachodniego Pacyfiku. Relacje o poczynaniach i przygodach krajowców z Nowej Gwinei*, przeł. B. Olszewska-Dyoniziak, S. Szykiewicz, przekł. opracował i posł. opatrzył A. Waligórski, PWN, Warszawa 2005.
- Paluch A.K.**, *Wstęp*, w: **B. Malinowski**, *Wierzenia pierwotne i formy ustroju społecznego: pogląd na genezę religii ze szczególnym uwzględnieniem totemizmu; O zasadzie ekonomii myślenia*, PWN, Warszawa 1980.
- Propp W.**, *Morfologia bajki*, przeł. W. Wojtyga-Zagórska, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1976.

Streszczenie:

Bronisław Malinowski – nauczyciel przyszłych badaczy

Artykuł poświęcony jest inspirowanej strukturalizmem analizie wypowiedzi dydaktycznych z rozdziału *Introduction. The subject, method and scope of this inquiry* będącego wstępem do książki *Argonauts of the Western Pacific. An account of native enterprise and adventures in the Archipelagoes of Melanesian New Guinea*. W pracy wskazane zostały kolejne etapy uczenia się (uczenie się zachowawcze przerywane szokami oraz uczenie się innowacyjne), przez które Malinowski pomaga przejść przyszłym etnografom. Na podstawie analizy tekstu wykazane zostały sposoby przekazywania informacji oraz typy wiedzy, które wykorzystuje Bronisław Malinowski. Autorka nawiązuje też do retorycznych umiejętności zdobytych przez polskiego badacza w czasie studiów na Uniwersytecie Jagiellońskim.

Summary:

Bronisław Malinowski – teacher of future researchers

The article is on the subject of analysis inspired by structuralism, of didactic statements in the chapter *Introduction. The subject, method and scope of this inquiry* which is an entry to the book *Argonauts of the Western Pacific. An account of native enterprise and adventures in the Archipelagoes of Melanesian New Guinea*. There are shown subsequent stages of learning (conservative learning interrupted by shocks, innovative learning), through which Malinowski helps future ethnographers to go without major difficulties. Based on analysis of the text there are pointed out ways of passing on information and kinds of knowledge used by Bronislaw Malinowski. Author refers to rhetorical abilities of formulating the text that polish researcher gained during his studies at Jagiellonian University.

Słowa kluczowe: dydaktyka, retoryka, edukacja antropologiczna, Bronisław Malinowski

Keywords: didactics, rhetoric, anthropological education, Bronislaw Malinowski